Rösträttsfrågans läge.

Schismen bland de liberale.

"Folket" har från förre riksdagsmannen för Västmanlands södra, den radikale folkskolläraren Johan Forssell, mottagit nedanstående artikel, som visar på den alltmer gapande rämnan inom det liberala partiet.

Situationen i rösträttsfrågan börjar alltmer klarna. Sedan frih. Adelsvärd, som står den nuvarande regeringen nära, på mötet i Kristianstad uttalat sig i frågan och efter vad jag själv sport från andra håll, kan slutas att det blivande regeringsförslaget kommer att bli mera radikalt än man från det hållet kunnat förmoda. Friherre Adelsvärds förslag om proportionella val till Första kammaren är — jag kan nästan säga på pricken — lika det förslag, som jag talade för i riksdagen 1905, och det ansågs då av alla så radikalt, att det troddes ha inga som hälst utsikter att vinna gehör i närmaste framtiden.

Hr Staaffs parti kommer efter allt att döma att kvarstå på sin gamla ståndpunkt: majoritetsval, utskylds-, fattig-, könsstreck och Första kammaren orubbad.

Socialdemokraterna och icke få av Staaffs parti, som komma att följa hr Lindhagen, komma att intaga den senares ståndpunkt.

Vid nästkommande riksdag komma således 3 rösträttsförslag att kämpa om framgång. Under sådana förhållanden är det klart, att intetdera kan erhålla majoritet med mindre en kompromiss kommer till stånd mellan anhängarne till två av dessa förslag. Någon kompromiss mellan Staaffs förslag och regeringsförslaget låter, efter vad hr Staaff själv och hans kolleger yttrat i frågan, icke gärna tänka sig.

Masseboiterna och dem närstående torde ock finna regeringsförslaget allt för radikalt. En kompromiss mellan Staaffs förslag och socialdemokraternas (eller vad vi vilja kalla Branting-Lindhagens grupp) torde ej häller ha några utsikter, enär denna grupp omöjligen kan släppa kvinnorösträtten och tillfället att reformera Första kammaren. Det återstår då att se, om någon kompromiss mellan Branting-Lindhagens grupp och regeringens parti skall vara möjlig. Här har alltså den förra grnppen makten i sin hand att avgöra rösträttsfrågans öde. Vi antaga, att skillnaden mellan de båda förslagen huvudsakligan kommer att röra sig om valsättet: majoritetsval eller proportionella val. Socialdemokraterna i Belgien, där dessa sistnämda val äro införda, reda sig förträffligt med desamma. Socialdemokraterna i Tyskland och Frankrike ha proportionella val som önskemål på sina program och efter utgången av de senaste valen i Danmark, där socialdemokraterna fingo 6 platser mindre än de enligt sitt röstetal bort hava, torde socialdemokraterna finna vid sin fördel att fordra proportionellt valsätt. Vad kan då vara orsaken att Sverges socialdemokrater i denna sak hysa motsatta åsikter mot sina bröder på kontinenten?

Att frågan är jämförelsevis ny och okänd bland de jupa leden torde ej få betraktas som en huvudorsak för ett så pass målmedvetet parti som socialdemokraterna. Ty skulle ett sådant skäl få gälla, så skulle inga nya förslag, vore de än så gagneliga för partiet, kunna antagas. Icke häller bör det för samma parti betyda något från vilket håll frågan hos oss framförts. Det bör vara partiet alldeles likgiltigt om Staaff eller Lindman står som förslagsställare. För socialdemokraterna borde endast de själ vara avgörande, som visa, om partiets strävanden gagnas eller skadas av proportionella val. Det måste medgivas, att det är svårt, att med den erfarenhet vi äga från våra nuvarande trånga valförhållanden avgiva ett tillförlitligt svar härpå, då de nya val*männen* komma att bli tredubbelt flere än nu, vartill komma *kvinnorna*, som göra saken ännu mer oberäknelig. Skulle man emellertid få draga några slutsatser från de politiska val, som hittills hållits, så skulle majoritetsvalen bestämt vara ofördelaktiga för socialdemokraterna, ty enligt sitt röstetal borde dessa nu ha minst dubbelt så många representanter i riksdagen. Det finnes nu 16 län, vilka ha tusentals rösträttigade socialdemokrater, som representeras av liberala eller konservativa. Om valen i dessa 16 län skett efter proportionell metod, så är högst sannolikt att åtminstone en socialdemokrat kommit från varje län, om inte två. Nu blir frågan: finnes det skäl för antagandet, att förhållandena i dessa 16 län skola ändra sig till förmån för socialdemokraterna efter införande av allmän rösträtt för män och kvinnor, men med bibehållande av majoritetsval? För mig synes det sannolikt, att socialdemokraterna till en början skola drunkna i denna väldiga valmanskår och få nöja sig med att då som nu till större delen representeras av liberaler eller konservativa.

För att skrämma bönderna för proportionella val lär friherre Bonde på sin tid ha yttrat, att socialisterna i själva värket vilja ha proportionella val, som naturligen passar dem, men av politiska skäl säga de sig vara för majoritetsval, varigenom de skrämma de konservativa till att ivra för proportionella val. Skulle socialisterna, menade friherre B., drivit rent spel och förklarat sig för proportionella val, ja, då hade de konservativa övergivit denna illosoriska garanti och socialisterna mistat utsikten att få detta för dem så fördelaktiga valsätt. Det är ju sannolikt att friherre B. ännu har samma åsikt om de proportionella valens betydelsen för socialdemokraterna, och därför följer hr Staaff så gladeligen.

Otvivelaktigt ha socialdemokraterna genom sitt fasthållande av majoritetsprincipen skrämt de konservativa att gå till grunden i rösträttsfrågan, endast kvarhållande sin fordran på propoitionella val. Liberalerna åter frukta icke socialdemokraterna, men säga icke desto mindre, att genom majoritetsvalen förhindras väljandet av ytterlighetsmän. De mera moderata (det är liberaler, som stå mitt emellan konservativa och socialister) ha största utsikterna vid dessa val. Enligt detta påstående, som ideligen idisslas av en del liberala tidningar, skulle således *socialisterna och högern ha samma skäl för att hylla proportionella val.*

Men man aktar sig visligen att öppet säga något sådant. Det kunde ju möjligen väcka socialdemokraterna till eftertanke, om ej på annat så över gammal-liberalernas rättvisa. —

Vad är det också som *ytterst* bestämmer en så klok man som hr Staaff att envist vidhålla sin gamla position i rösträttsfrågan? *Jo helt säkert att högerns radikala rösträttsförslag blir förbundet med proportionella val, vilket valsätt enligt hans åsikt aldrig accepteras av socialdemokraterna* och sålunda måste hela förslaget falla, varefter han ånyo blir situationens man.

Om hr Staaffs övertygelse i detta fall visar sig riktig och ingen kompromiss kan komma till stånd emellan regeringspartiet och Branting—Lindhagens grupp om valsättet, så är likväl därmed icke utesluten möjligheten av en kompromiss av *annat* slag. Vilja båda parterna på allvar rösträttsfrågans lösning, så kunna de komma överens om valrätten och överlämna åt svenska folket att vid kommande val avgöra, vilketdera valsättet det föredrager, därigenom att båda partiernas förslag, det ena med majoritets- och det andra med proportionella val förklaras i grundlagsenlig ordning vilande. Efter nyvalen har sedan riksdagen endast att antaga det ena och förkasta det andra.

Jag har för denna lösning antagit, att Första kammaren skall gå med på regeringens förslag, då denna regering utgått från Första kammaren, och Staaffs parti har jag alldeles lämnat ur räkningen som allt för mycket efterblivet. Men det skulle ju kunna hända, att de maktlystna herrarne i Första kammaren komma att ångra, att de i år förkastade hr Staaffs förslag — som lämnade dem i orubbat bo — och söka bättra detta fel genom att antaga det nästa år. Underligare saker har man förut sett i politiken. Men hru går det då med de stolta orden: herremakt mot folkmakt?

Johan Forssell.

Landskrona.

Den 4 Sept. 1906.

Biskop Billing kan icke gå in i Första kammaren, åtminstone icke genom Malmöhus läns landsting, av den enkla orsaken, att detta landsting icke har något Första kammarval att företaga. Någon avsägelse har icke avhörts, och torde ej heller komma att avhöras.

Kronolänsman anmäld hos justitieombudsmannen. Hos justitieombudsmannen har kronolänsman Oscar Stjärndahl i Hessleholm blivit anmäld till åtal för tjänstefel. Anmälan innefattar bl. a., att Stjärndahl i åberopade fall i sin egenskap av kronolänsman i Stoby distrikt vid V. Göinge häradsrätt uppträtt som försvarsadvokat för inom distriktet för brottmål åtalade personer.

Ny grovarbetareförening bildades i lördags kväll, efter ett föredrag av Gust. Nilsson från Malmö, i Gärds Köpinge. 30 personer ingingo. Som belysning vid inskrivningen användes månskenet.

Red. Hj. Branting har i går afton hållit ett politiskt föredrrag i Örebro inför flera tusen åhörare. Efter föredraget, som mottogs med starka applåder, antogs Gävleresolutionen enhälligt.

"Till Smålands arbetareungdom". Tryckfrihetsmålet mot författaren av uppropet "Till Smålands arbetareungdom", expeditionsföraren Ad. Olsson från Malmö, förevar i går vid Jönköpings rådhusrätt. Svaranden inlämnade en längre skrivelse, i vilken